

BIBLIOTECA

Henning Mankell

LES OMBRES CREIXEN AL CAPVESPRE

Estrella Polar

Henning Mankell

Les ombres creixen al capvespre

Traducció de Francesc Miralles

Estrella Polar

Estrella Polar

© 2006, Henning Mankell

Títol original suec: *Skuggorna växer i skymningen*

Publicat per primer cop per Rabén & Sjögren Bokförlag, Suècia, 1991. Publicat per acord amb Pan Agency.

© de la traducció de l'alemany: Francesc Miralles, 2006

Fotografia de coberta: © Muriel de Seze - Getty Images

© Grup Editorial 62, s.l.u., Estrella Polar,

Pedro i Pons, 9-11, 08034 Barcelona

Disseny de la col·lecció: Columna Group, S.A.

Disseny de la coberta: Pilar Sola

La primera edició d'aquesta novel·la va ser publicada per Columna Edicions, S.A. el 2006

Primera edició en aquest segell: setembre del 2014

www.estrellapolar.cat

info@estrellapolar.cat

Dipòsit legal: B. 12479-2014

Imprès a: Bookprint

ISBN: 978-84-9057-426-3

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

Tinc una altra història per explicar.
És la història del que va passar quan l'estiu es va acabar. Quan els mosquits van parar de brunzir i les nits es van tornar fredes.

Llavors va arribar la tardor i en Joel Gustafson tenia altres coses en què pensar. Ja gairebé mai anava a mirar el cel des de la seva roca al costat del riu.

Era com si el gos que corria cap a un estel ja no hi fos.

O és que mai no havia existit? Havia estat només un somni?

En Joel no ho sabia. Però havia decidit creure que això li passava perquè aviat faria dotze anys. Llavors seria massa gran per seure en una roca i somiar un gos solitari que potser en realitat mai no havia existit.

Fer dotze anys és un gran esdeveniment. Només li faltarien tres anys per als quinze. Llavors es podria comprar una moto i anar a la Casa del Poble a veure pel·lícules que estan prohibides per als nens. Amb quinze anys s'és pràcticament un adult.

Aquests pensaments rondaven pel cap d'en Joel

una tarda de setembre de 1957. Era diumenge i havia sortit d'expedició pel gran bosc que envoltava el seu poble.

En Joel havia decidit esbrinar si era possible perdre's expressament. També reflexionava sobre dues qüestions importants. Una era si hauria estat millor néixer nena i dir-se Joella en lloc de Joel. La segona qüestió era a què es dedicaria quan fos gran.

Naturalment, no li havia explicat res d'això, al seu pare, en Samuel. S'havia arraulit a la finestra de la cuina mentre mirava com ell s'afaitava. L'home sempre es tallava durant l'afaitat, motiu pel que en Joel havia decidit feia temps deixar-se barba quan fos gran. Un cop que estava sol a casa, s'havia pintat amb una branca cremada una barba negra que li tapava tota la cara. Per saber el que es devia sentir quan es tenia pèl a la cara, s'havia posat sobre les galtes una pell de guineu. Llavors havia arribat a la conclusió que preferia portar barba que no pas tallar-se amb una fulla d'afaitar. Només esperava que la barba no fes olor de guineu.

Quan va acabar d'afaitar-se, en Samuel es va posar el seu millor vestit i en Joel li va fer el nus de la corbata.

Ja estava llest per anar a ca la Sara, que tenia dia lliure a la cerveseria on treballava de cambrera.

Ara dirà que no tornarà tard, va pensar en Joel.

—No trigaré a tornar —va dir en Samuel—.

Què penses fer aquesta tarda?

En Joel ja tenia la resposta preparada:

—Faré un trencaclosques. Aquest tan gran del cap indi Gerónimo, el de 954 peces.

En Samuel se'l va mirar tot pensarós.

—Per què no surts a jugar? —va preguntar—. Fa molt bon temps.

—Vull cronometrar-me mentre faig el trencaclosques —va dir en Joel—. Intentaré batre un nou rècord. L'última vegada vaig tardar quatre hores. Avui el faré en tres.

En Samuel va fer que sí amb el cap i se'n va anar. En Joel el va acomiadar des de la finestra. Després va treure de sota el llit una vella motxilla i hi va posar un parell d'entrepans. Mentrestant preparava te en el fogó. Quan va estar llest, el va passar al termos vermell d'en Samuel.

Això d'agafar el termos vermell d'en Samuel tenia el seu perill. En Samuel s'emprenyaria si el termos es trencava o es perdia. Llavors en Joel s'hauria d'empes-car un munt d'excuses complicades. Però s'havia d'ar-riscar. Era impensable fer una expedició sense termos.

Per acabar, va treure el seu quadern de bitàcola de la vitrina on el *Celestine* —un vaixell en miniatura— acumulava pols. Va tancar la motxilla, es va posar les botes d'aigua i finalment la jaqueta. Va baixar l'escala que duia a la planta baixa en tres salts. No-més mig any abans en necessitava fer quatre.

Tot i que el sol lluïa, es notava que havia arribat la tardor. Per arribar al bosc com més aviat millor, va decidir que el cap indi Gerónimo l'aguaitava amb

els seus guerrers rere el magatzem del gremi de comerciants.

Per tant, en Joel havia d'anar-hi a cavall. Es va arriar a si mateix, tot imaginant que les botes d'aigua eren les ferradures noves d'un poni amb taques, i va córrer carrer avall. Els vagons de mercaderies de color vermellós, aturats a les vies mortes, eren roques darrere les quals trobaria protecció. Un cop arribés allà, en Gerónimo i els seus guerrers mai no el podrien enxampar. I darrere hi havia el bosc...

Quan va entrar al boscam, va aturar el joc. Ell pensava així: la fantasia és com una aixeta que es pot obrir o tancar.

Es va endinsar en el bosc. Com que el sol ja estava baix, la foscor dominava entre els arbres. Les ombres creixien entre els troncs gruixuts. Creixien i s'allargaven.

De sobte es va adonar que el camí havia desaparegut. Al seu voltant tot era bosc.

Un sol pas, va pensar en Joel. Un sol pas i el món desapareixerà.

Va sentir com el vent xiulava en passar entre els arbres.

Ara tocava perdre's. Faria una cosa que ningú no havia fet abans d'ell. Demostraria que no només es poden perdre els que s'equivoquen de camí.

De sobte, un corb va sortir volant de la capçada d'un arbre. En Joel es va sobresaltar com si el corb hagués estat al seu costat. Després va tornar el silenci.

El corb l'havia espantat. Va fer ràpidament un pas enrere per comprovar que el món encara hi era. Va penjar la motxilla en una branca i va caminar deu passes en línia recta mentre s'endinsava en el bosc. Després va avançar deu passes més. Quan va mirar enrere ja no podia veure la motxilla. Llavors va tancar els ulls i va començar a girar sobre si mateix amb la intenció de marejar-se i perdre el rumb. Quan va tornar a obrir els ulls ja no sabia en quina direcció havia d'anar. S'havia perdut.

Al seu voltant imperava el silenci. Només se sentia xiular el vent.

De sobte li van entrar ganes de deixar-ho estar.

Voler perdre's expressament era un joc d'allò més absurd. Una criaturada que un noi a punt de fer dotze anys no es podia permetre.

En Joel va pensar que potser seria aquesta, la gran diferència. Que ja no podria continuar fingint.

Ja es feia fosc entre els arbres quan va anar a buscar la motxilla i va tornar al camí. Va rumiar si hauria estat millor néixer nena. Ser en Joel o bé ser la Joella, què devia ser millor?

Els nens són més forts i tenen jocs més interessants que les nenes. També quan es fan adults tenen feines més interessants, pensava. Però, tot i així, no n'estava gaire segur. Què devia ser millor en realitat? Una barba que fes olor de guineu o uns pits que ballessin sota el jersei? Parir o simplement tenir fills? Fer pessigolles o que et fessin pessigolles?

Mentre caminava cap a casa es veia incapaç de decidir-se. Enrabiad, va apartar d'una puntada una pedra del camí. Havia estat un diumenge dolent. Quan arribés a casa, escriuria al seu quadern de bitàcola que havia estat un dia realment dolent. Tampoc no li venia de gust fer el trencaclosques d'en Gerónimo. No li venia de gust fer res. I encara faltava estona perquè arribés l'endemà. Llavors tocaria anar a escola un altre cop.

Es va mossegar la llengua amb totes les seves forces perquè el dia fos encara pitjor. Res el disgustava tant com el fet de no saber què faria després.

La vida era una llarga filera de «després». Ho tenia comprovat. Es tractava de procurar que el «després» següent fos millor que l'anterior. Però avui tot li sortia malament.

Va obrir la tanca del jardí ple de males herbes on vivia.

El server resplendia amb un roig intens.

El sol estava a punt de desaparèixer a l'horitzó, a l'altra banda del riu.

No passa res, va pensar en Joel.

En aquest cul de món mai no passa res.

Però s'equivocava.

L'endemà, un dilluns boirós de pluja fina, va passar una cosa que en Joel mai no hauria pogut somniar.

Estava a punt de viure un miracle, un autèntic miracle!

El dia no podria haver començat millor per a en Joel.

Quan el pare li va sacsejar l'espalla a les set to-cades tenia un malson. Havia somiat que tot ell cremava. Dels forats del nas li sortien flames espurnejants, com un drac que escopia foc. Els seus dits eren blaus, gairebé com les flames del soldador que havia vist al taller de la Direcció General de Carreteres, on solia anar a l'hivern perquè li esmolessin els patins. No havia sentit cap dolor mentre cremava. Malgrat això, en el malson estava mort de por i havia desitjat despertar-se amb totes les seves forces. El foc no es va apagar fins que en Samuel no li va tocar l'espalla. Es-glaiat, en Joel es va incorporar de cop.

—Què passa? —va preguntar en Samuel.

—No ho sé —va contestar en Joel—. He somiat que em cremava.

En Samuel va arrufar el front. En Joel sabia que al pare no li agradava que tingués malsons. Potser era perquè ell de vegades tenia malsons horribles? Més d'una vegada en Joel s'havia desvetllat perquè el seu pare cridava i plorava en somnis.

Algun dia volia preguntar-li per aquests somnis. Ho havia apuntat a l'última pàgina del seu quadern de bitàcola, on en Joel anotava totes les preguntes pendents de resposta.

Però aquell matí tot havia anat bé. En Joel es va sentir molt alleujat quan va entendre que només havia estat un malson. Normalment estava de molt mala lluna quan es despertava i s'havia de llevar. El terra de suro sota els seus peus estava massa fred. A més, mai no trobava la roba. Es posava els mitjons del revés i els botons de la camisa no coincidien amb els traus.

En Joel pensava que la roba dels nens la devia cosir gent molt cruel. Com podia ser si no que res encaixés quan feia tard i l'habitació estava gelada?

Però aquell matí tot va resultar molt més senzill que de costum. A la cuina l'esperaven dues capsetes de caramels al costat de la tassa de llet amb cacau.

—Són de part de la Sara —va dir en Samuel, que en aquell moment es pentinava els cabells enredats davant del mirall esquerdat on s'afaitava.

Dues capsetes de caramels després d'haver somiat que es cremava? Un dilluns al matí?

En Joel va pensar que aquell seria un bon dia. I encara ho va ser millor quan va obrir les capsetes i va treure'n dos cromos. Eren jugadors de futbol que li faltaven. En Joel colleccionava jugadors de futbol. Res més. Per això s'emprenyava moltíssim quan comprava una capseta de caramels i en lloc d'un fut-

bolista li sortia un lluitador. Això era el pitjor que podia passar-li. Es tractava de lluitadors greixosos que sempre es deien Svensson de cognom. I el nom de pila era gairebé sempre Rune.

Però ara li havien sortit dos jugadors de futbol de cop.

—Passa per la cerveseria quan surtis de l'escola —li va dir en Samuel mentre es cordava la jaqueta—. Segur que la Sara se n'alegrarà.

—Per què em regala caramels? —va preguntar en Joel.

—Perquè t'estima —va dir en Samuel—. Ho saps, oi?

Quan ja era a la porta, es va girar.

—No t'oblidis de comprar patates —va dir—. I llet.

—Ho faré —va dir en Joel.

Li agradava sentir que la Sara l'estimava. Encara que no fos la seva mare i tingués uns pits massa grossos i fes pudor de suor. Naturalment sentir això no era tan bo com si ho digués la seva mare de veritat, que es deia Jenny. Però la Jenny no hi era. Havia desaparegut. I mentre no hi fos, fins que en Samuel i ell la trobessin, permetria que la Sara digués que se l'estimava.

Com sempre, es va entretenir tant amb la tassa de cacau que hauria de córrer si volia arribar a temps a l'escola. A la senyoreta Nederström no li agradava que arribessin tard. Quan s'empipava molt o arriba-

ves tard massa vegades fins i tot et pessigava l'orella, de manera que era difícil impedir que els ulls se t'omplissin de llàgrimes. Però això només passava si eres un noi. A les noies que arribaven tard mai no els feia res. Per això en Joel s'havia plantejat si no devia ser millor ser nena i dir-se Joella Gustafson.

Mentre pensava això, es va cordar la jaqueta, es va penjar la motxilla a l'espatlla, va tancar la porta i va deixar la clau a les botes d'esquiar d'en Samuel, que eren al replà de l'escala. Gairebé va aconseguir baixar l'escala en tres gambades i mitja i va sortir corrent cap a l'escola. Podia triar entre tres camins diferents. El que ara escollia era el del carrer del Llamppec. Només l'utilitzava quan feia molt tard. Era avorrit i recte i només tenia una dreuera, que travessava el pati de la farmàcia. Però era el més curt.

Va córrer tant com va poder i va arribar just a temps. La senyoreta Nederström estava tancant la porta quan va aparèixer precipitadament.

—Molt bé, Joel —va dir—. Està bé que t'escarassis a arribar a l'hora.

A les dues acabaven les classes. En Joel se sentia satisfet. No li havien fet preguntes que no sabés contestar. A més, havien tingut geografia, que era la seva assignatura preferida. Li agradava tant com odiava les matemàtiques. Els números eren una cosa completament incomprensible.

Passava igual que amb la roba. Devien ser persones molt dolentes, les que van inventar els números.

Però el millor del dia va ser que la senyoreta Nederström es va enfadar amb l'Otto per no estar atent a classe. A en Joel no li agradava l'Otto. L'hi tenia jurada. Era el primer a la llista de persones a qui en Joel desitjava el pitjor. L'Otto era repetidor i sempre que podia se'n fotia dels altres. A més, era tan fort que en Joel mai no havia pogut guanyar-lo a les batalles de neu a l'hivern.

Va ser justament a classe de geografia quan a en Joel de sobte se li va acudir una idea.

Inventaria un joc de geografia. No sabia gaire bé com funcionaria. Només que es jugaria amb un dau i que es competiria per saber qui tardava menys a fer la volta al món. Estava impacient per tornar a casa i començar a fabricar el joc. Tenia guardats uns mapes vells que ara podia retallar i dibuixar-hi a sobre.

Gairebé es va oblidar que havia de comprar patates i llet. Però a la botiga de Ljunggren va tornar a tenir sort. Estava sol a la botiga i va poder comprar sense haver-se d'esperar. Després va oblidar que havia promès passar per la cerveseria per donar les gràcies a la Sara per les capsetes de caramels. Quan se'n va recordar, ja havia arribat a casa.

Primer va pensar a saltar-s'ho. Ja li donaria les gràcies l'endemà.

Però després se'n va penedir. Al cap i a la fi li havia regalat dues capsetes de caramels. Va girar cua i va refer tot el camí.

I aleshores va ser quan va viure el miracle.

No va mirar abans de travessar el carrer. Una formigonera retronysia davant de la ferreteria. Prop de la llibreria hi havia un camió que tocava el clàxon.

De sobte, el gran autobús va aparèixer davant d'ell. Potser va sentir la frenada desesperada del conductor? O potser no va sentir res? El cas és que just quan estava a punt de ser aixafat per una d'aquelles rodes gegants, va relliscar i va caure d'esquena. L'autobús li va passar per sobre, es va encastar contra un fanal del carrer i es va aturar.

En Joel es va quedar absolutament quiet. Sentia l'olor d'oli i la calor que passava pel tub d'escapament de l'autobús com una serp d'acer, a ben pocs centímetres de la seva cara.

Tot havia passat tan ràpid que ni tan sols havia tingut temps d'espantar-se.

Estava estirat sota l'autobús sense entendre què havia passat.

Per què era allà? I què era el que tenia sobre la seva cara?

Va girar el cap i va veure tot de peus que es movien d'un cantó a l'altre. Una gota d'oli li va caure just sota d'un ull. Des d'algun lloc se sentien veus que cridaven i s'exclamaven.

Va sentir que algú cridava que l'autobús havia atropellat un nen.

Es referien a ell?